

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41

Aralık 2015

December 2015

www.sosyalarastirmalar.com ISSN: 1307-9581

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI OKULLARDA DİZGELİ EĞİTİMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ*
EFFECT OF SYSTEMATIC LEARNING ON ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS AND ATTITUDE TOWARDS SOCIAL SCIENCES LESSON IN MULTIGRADE CLASS SCHOOLS

Serkan ASLAN**

Hilal KAZU***

Öz

Araştırmanın amacı, birleştirilmiş sınıflı okullarda dizgeli eğitimin akademik başarıya ve tutuma etkisini belirlemektir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma, deney grubu 24 ve kontrol grubu 24 olmak üzere toplam 48 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, çalışma grubuna işlemler öncesinde ve sonrasında başarı testi ile tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, dizgeli eğitimin uygulandığı deney grubunun akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmasına karşın, mevcut öğretim programının uygulandığı kontrol grubunun akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Deney ve kontrol gruplarının tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir; ancak kontrol grubunun derse yönelik tutum puan ortalamasının deney grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirilmiş Sınıf, Dizgeli Eğitim, Akademik Başarı, Tutum.

Abstract

Purpose of this research is to determine effects of systematic learning on academic achievement and attitude in multigrade class schools. In the research experimental design with pretest-posttest control group is used. The research is conducted with total 48 students, 24 from experimental group, 24 from control group. Achievement test and attitude scale are applied on working group before and after procedures. In the results of the research it is found that there is significant difference between academic achievement point averages of the experimental group on which systematic learning is applied. On the other hand, there is no significant difference between academic achievement point averages of the control group on which current education program is applied. It is not observed a significant difference between attitude point averages of experimental and control groups. However, it is found that class oriented attitude point average of control group is higher than that of experimental group. At the end of the study some suggestions based on the results were given.

Keywords: Multigrade Class, Systematic Learning, Academic Achievement, Attitude.

Giriş

Türk Eğitim Sistemi; okul öncesi eğitim, ilkököl, ortaokul, ortaöğretim ve yüksek öğretim kademelerinden oluşmaktadır. Bu kademelerin her biri kendi içinde ayrı bir öneme sahip olmakla birlikte, ilkökölün özel bir yeri ve önemi vardır. Bu önem ilkököl kademesinde kazandırılan bilgi ve becerilerin diğer öğrenim kademelerine bir temel teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca zorunlu olması nedeniyle ilkököl, ülkemizde okullaşma oranının en yüksek olduğu öğretim kademesidir. Ülkemizde, temel eğitimin ülkenin her bölgesindeki öğrencilere verilmesi için, ilköğretimde müstakil sınıfların yanı sıra birleştirilmiş sınıf uygulamaları da yapılmaktadır.

Ülkemizin bazı bölgelerinde öğrenci sayısının az oluşu, öğretmen ve derslik yetersizliği gibi nedenler ilkökullarda birleştirilmiş sınıf uygulamasını zorunlu kılmaktadır. Akbaşlı ve Pilten (1999: 1) tarafından birleştirilmiş sınıf, birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle, bir öğretmen tarafından yetiştirilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması, ülkemiz eğitim sistemi içerisinde yer alan 12 yıllık kesintili mecburi eğitimin ilk 4 yıllık dönemine yönelik bir uygulamadır. Birleştirilmiş sınıf oluşturma şekilleri öğretmen ve derslik sayısına göre değişmektedir. Tek öğretmenli okullarda; 1, 2, 3 ve 4. Sınıf öğrencileri birleştirilerek bir öğretmen tarafından okutulur. Yönetimi en zor olan birleştirilmiş sınıf biçimidir. İki öğretmenli okullarda normal koşullarda; 1 ve 2. sınıf öğrencileri bir grup, 3 ve 4. sınıf öğrencileri bir grup olacak şekilde birleştirilmeleri önerilir. Üç öğretmenli okullarda normal koşullarda; 1. sınıf bağımsız, 2 ve 3. sınıf öğrencileri bir grup, 4. sınıf bağımsız olacak şekilde uygulama

* Bu makale Yrd.Doç.Dr. Hilal KAZU danışmanlığında Serkan ASLAN (2012) tarafından yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı.

***Yrd.Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı.

yapılması önerilir (Erdem, 2015: 14). Birleştirilmiş sınıflar kendilerine özgü yapılanma şekilleri itibariyle bir takım eğitsel üstünlüklere ve sınırlılıklara sahiptirler. Farklı yaş seviyelerinin aynı sınıf içerisinde eğitim aldıkları bu yapıda öğrenciler, sosyal gelişim ve bireysel öğrenme becerileri alanlarında bağımsız sınıflardaki öğrencilere nispeten kendilerini daha fazla geliştirme imkanı bulabilirlerken, birleştirilmiş sınıfların ekonomik ve fiziksel koşullarının yetersiz olması bu sınıfları tercih edilmeyen sınıflar haline getirmiştir (Bayar, 2009). Birleştirilmiş sınıf uygulaması sadece ülkemize özgü bir uygulama değildir (Aikman ve Pridmore, 2001). Little (2001) tarafından yapılan araştırmada, birleştirilmiş sınıfın dünya üzerinde oldukça geniş yer tuttuğu ortaya çıkmıştır. Ancak birleştirilmiş sınıf uygulaması kimi yerlerde bir zorunluluk olarak karşımıza çıkarken, kimi yerlerde özellikle tercih edilen bir uygulama olup birleştirilmiş sınıf uygulaması ile ilgili yeni modeller geliştirilmiştir. Nitekim Kolombiya, birleştirilmiş sınıf uygulamasında yaşamış oldukları sorunları ortadan kaldırmak için yeni bir model oluşturup buna "Yeni Okul" demiştir (Mcewan, 1998).

Türkiye'de birleştirilmiş sınıflar hakkında genel olarak iki farklı görüş benimsenmektedir. Uzmanların bir kısmı, birleştirilmiş sınıf uygulamasını öğrenci, öğretmen ve derslik azlığından doğan problemlere çözüm getirdiği için faydalı olarak değerlendirirken; bir kısmı da birleştirilmiş sınıfların sınırlılıkları üzerinde durarak bu uygulamanın eğitimin kamburu olduğunu ve hemen kaldırılması gerektiğini savunmaktadır (Akbaşlı ve Pilten, 1999; Aksoy, 2008; Gözler, 2009). Yapılan bazı çalışmalarda (Dursun, 2006; Erdem, Kamacı ve Aydemir, 2005; Köksal, 2009; Şahin, 2003) ilköğretim birinci kademe uygulanan birleştirilmiş sınıf uygulaması, büyük bir sorun olarak görülmektedir. Ancak birleştirilmiş sınıf uygulamasının daha uzun yıllar eğitim sistemimizde yer alacağı bilinen bir gerçektir. Birleştirilmiş sınıflı okullarda görev alan öğretmenlerin en büyük sorunlarından biri, aynı derslik içerisinde yer alan farklı yaş gruplarındaki öğrencilere ders anlatmaktır. Bu nedenle birleştirilmiş sınıflarda özellikle öğrenme-öğretme sürecinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır (Abay, 2006; Gelebek, 2011; Kuzu ve Aslan, 2012). Birleştirilmiş sınıflarda yaşanan bu sıkıntıları gidermek için bu uygulamaya yönelik öğretim programları hazırlanmıştır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında müstakil ve birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı yaklaşımı temele alan öğretim programları uygulamaya konulmuştur.

Çağdaş bir yaklaşım olan yapılandırmacılıkta öğrenci merkezli anlayış benimsenmiştir. Yapılandırmacılık, bireyin "zihinsel yapılandırması" sonucu gerçekleşen biliş temelli bir öğrenme yaklaşımıdır (Erdem ve Demirel, 2002: 82). Yapılandırmacı yaklaşım öğretim kavramından daha çok, öğrenme kavramını merkeze almaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda başkalarına ait bilgileri olduğu gibi bireye aktarmak yerine, insanların kendi bilgilerini kendi zihinlerinde yapılandırmasını önermektedir (Durmuş, 2007: 15). Yapılandırmacı yaklaşımın dayalı olarak öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine merkeze alarak, yaparak-yaşayarak ve düşünerek öğrenmeleri amaçlanmış, eleştirel ve yaratıcı düşünme, analiz etme ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirebilecekleri öğrenme ortamları oluşturulmaya çalışılmıştır (Arslan, 2007: 58; Kan, 2006: 27). Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programlarının birleştirilmiş sınıflı okullarda uygulanmasında bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalarda 2005 ilköğretim programlarının birleştirilmiş sınıflı okullarda uygulanmasında; zaman yetersizliği, disiplin sorunları, kazanımların bu tür okullara uygun olmaması, içeriğin yoğun olması ve öğrencilerin seviyelerinin üstünde olması, etkinliklerin çevre koşullarına göre düzenlenmemesi ve günlük yaşamla ilişkili olmaması, yeni ve farklı yöntem, teknik ve etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanamaması, bilişim teknolojilerinin ve eğitim araç-gereçlerinin yetersiz olması, tamamlayıcı ölçme-değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında sıkıntılar yaşanması gibi sorunlarla karşılaşıldığı ortaya konulmuştur (Gözler, 2009; Kuzu ve Aslan, 2012; Kılıç ve Abay, 2009; Uygur ve Yelken, 2010; Yıldız, 2009).

Yapılandırmacı yaklaşım gibi çağdaş bir model olan ve olabirlik felsefesine göre oluşturulan dizgeli eğitime göre, tüm evren en genel manada bir dizge (sistem) olarak düşünülebilir. Eğitim de bu dizgenin alt dizgesidir. Bu anlayışla eğitim dizgesinin de dizge yaklaşımına göre yapılandırılması gerekmektedir. Sönmez tarafından geliştirilen dizgeli eğitimde, hiçbir öğrenme-öğretme kuramının, strateji, yöntem ve tekniğin tek başına işe koşulamayacağı savunulur. Sönmez (2004: 54) tarafından dizgeli eğitim, eğitim biliminin ilkelerine göre belirlenmiş hedef-davranışlar, içerik, eğitim ve sınav durumları ile dönüştürülen oluşan dirik bir yapı olarak tanımlanmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilen 2005 ilköğretim programlarının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasına yönelik çalışmalar (Akpınar, Gözler ve Turan, 2006; Gür, 2010; Sınmaz, 2009) incelendiğinde kazanımların bu okulların koşulları dikkate alınarak hazırlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dizgeli eğitimde hedef-davranışlar (kazanımlar) öğrencinin, okulun ve çevrenin koşulları dikkate alınarak belirlenmektedir (Sönmez, 2004). Bu bakımdan yapılandırmacı yaklaşıma dayalı ilköğretim programlarının kazanım boyutunda yaşanan sorunların giderilmesinde yapılandırmacı yaklaşımla birlikte dizgeli eğitimin de kullanılması faydalı olacaktır.

İlköğretim programlarının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasında yaşanan sorunlardan birisi de, içeriğin birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin seviyeleri düşünülerek hazırlanmamasıdır. Sınmaz (2009) tarafından yapılan araştırmada, içeriğin yoğun olduğu ve öğrencilerin seviyelerinin üstünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gömleksiz, Cüro ve Kılınç (2011) tarafından yapılan araştırmada da; öğretmenlerin çalışma kitaplarındaki etkinlikleri yeterli bulmadıkları, etkinliklerin çevre koşullarına göre düzenlenmediği, günlük yaşamla ilişkili olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Dizgeli eğitimde içerik, ünite ve konuların düzenlenmesi biçiminde ele alınmaktadır. Dizgeli eğitimde içerik, öğrencilerin hazırbulunuşlukları, çevre koşulları ve öğretim ilkeleri dikkate alınarak düzenlenmektedir (Sönmez, 2004). Bu bakımdan birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı ilköğretim programlarının içerik ögesinde yaşanan sorunların giderilmesinde, yapılandırmacı yaklaşımla birlikte dizgeli eğitimin de kullanılması etkili olacaktır.

Yapılandırmacı yaklaşımı temele alan öğrenci merkezli yöntem, teknik ve etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda seviye farklılıklarının olmasından dolayı uygulanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Gözler (2009) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin yeni yöntem, teknik ve etkinlikleri birleştirilmiş sınıflarda uygulayamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Birleştirilmiş sınıflı okullarda aynı derslik içerisinde farklı yaş gruplarındaki öğrenciler öğrenim gördüğü için, her sınıfın seviyesine uygun farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Dizgeli eğitim yaklaşımı, aynı ders süresi içerisinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına imkân tanımaktadır. Bu bakımdan, birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme-öğretme sürecinde karşılaşılan sorunların giderilmesinde yapılandırmacı yaklaşımla birlikte dizgeli eğitimin de kullanılması etkili olacaktır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ilköğretim programlarında tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçları kullanılmaktadır. Ancak, birleştirilmiş sınıflarda aynı derslik içerisinde farklı seviyedeki öğrencilerin öğrenim görmeleri tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanmasını güçleştirmektedir. Kazu, Pullu ve Demiralp (2008) tarafından yapılan araştırmada da birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin, tamamlayıcı ölçme-değerlendirme tekniklerinin uygulanmasında sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca Yıldız (2009: 95) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenler tarafından zamanın yetersiz olmasından dolayı tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçlarını uygulayamadıklarını belirtilmiştir. Dizgeli eğitimde ölçme-değerlendirme, hedef-davranışlarla ilgilidir. Dizgeli eğitime göre her türlü değerlendirme araçları yeri ve zamanı geldiğinde kullanılmalıdır. Dizgeli eğitimde çok boyutlu bir değerlendirmeye gidilmektedir. Öğrenci bir bütün olarak ele alınıp onun başarısı, derse karşı tutumu, performansı, arkadaşlarına yardımı, sınıf düzenine uyumu, giyimi, kuşamı, çevresine karşı saygılı olması vb. göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılması önerilmekte ve bunlara dayalı olarak gerekli değerlendirme araçlarının kullanılması gerektiği belirtilmektedir (Sönmez, 2004). Bu bakımdan birleştirilmiş sınıflarda dizgeli eğitimin önerdiği değerlendirme araçlarının, yapılandırmacı yaklaşımın önerdiği tamamlayıcı ölçme-değerlendirme araçlarıyla birlikte kullanılması mevcut ilköğretim programlarının uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenme ortamı düzenlenirken yapılandırmacı yaklaşımla birlikte dizgeli eğitimin de kullanılmasının, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları ile derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle, dizgeli eğitimin birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etki edip etmediğinin, etki ediyorsa bunun ne yönde olduğunun ortaya konulması ihtiyacı duyulmuştur. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak böyle bir araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, birleştirilmiş sınıflı okullarda dizgeli eğitimin öğrencilerin akademik başarılarına ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini araştırmaktır. Bu genel amaca dayalı olarak aşağıdaki denenceler test edilmiştir.

Denenceler

1. Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
2. Deney ve kontrol grubunun ön test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
3. Deney grubunun ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
4. Deney grubunun ön test - son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
5. Kontrol grubunun ön test - son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
6. Kontrol grubunun ön test - son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
7. Deney ve kontrol grubunun son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.
8. Deney ve kontrol grubunun son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma deneysel desende tasarlanmıştır. Deneysel desen, herhangi bir olay, olgu, obje, suje ve etkeni inceleyerek değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini keşfetmek ve sonuçları karşılaştırarak ölçmek için yürütülen bir araştırmadır (Büyüköztürk, 2007:3 ; Ekiz, 2009: 109). Araştırma deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre desenlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının seçildiği okulların belirlenmesinde, okulların başarı düzeyinin orta seviyede olması, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının benzer olması, okulların ilçe merkezine yakın olması ve ulaşımının kolay olması, öğretmenlerin bilimsel araştırmaya destek vermesi gibi özellikler göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada, bağımsız değişken olan dizgeli eğitimin bağımlı değişken olan öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları üzerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılında yürütülmüştür. Bu tarihte 12 yıllık kesintili zorunlu eğitim uygulanmadığı için ortaokul 5. sınıflarda ilkokula dahillerdi ve birleştirilmiş sınıf uygulaması içerisinde yer almaktaydı. Araştırmada, birleştirilmiş sınıflarda 2010-2011 eğitim-öğretim yılında mihver ders olarak okutulan 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde dizgeli eğitim modeline göre geliştirilen etkinlikler uygulanarak öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Elazığ ili Karakoçan ilçesindeki Kalecik ve Kulundere ilköğretim okullarının B grubu sınıfları oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçildiği okulların B grubu sınıflarını denkleştirmek üzere okul idaresinden öğrencilerin 1. dönem karne not ortalamaları alınmıştır.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Özellikleri

Not Ortalamaları	f	X	SS	t	p
Deney Grubu	24	76,91	11,30	0,006	0,995
Kontrol Grubu	24	76,89	9,37		

Deney ve kontrol grubu arasında birinci dönem karne not ortalamaları arasında anlamlı farkın olup olmadığına bağımsız gruplar t testi ile bakılmış ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($t=0,006$, $p>.05$). Bu sonuca dayalı olarak deney ve kontrol gruplarının benzer olduğu söylenebilir. Gruplar arasında deney ve kontrol grubu random yöntemiyle belirlenmiştir. Kalecik İlköğretim Okulu, sınıf öğretmenin bilimsel araştırmaya vermiş olduğu önem ve dizgeli eğitim ile ilgili bilgiye sahip olması nedeniyle deney grubu olarak, Kulundere İlköğretim Okulu kontrol grubu olarak atanmıştır. Deney grubunda, bir üniteyi kapsayan dizgeli eğitime göre hazırlanmış ders planları uygulanırken, kontrol grubuna da mevcut öğretim programını kapsayan etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma deney grubunda 24, kontrol grubunda 24 olmak üzere toplam 48 öğrenci ile yürütülmüştür.

Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmada, 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin "Gerçekleşen Düşler" adlı ünitesi seçilerek dört hafta boyunca dizgeli eğitim modeli uygulanmıştır. Dizgeli eğitim ders planı hazırlanırken, dizgeli eğitimin temel ilkelerinden ve dizgeli eğitim modeline göre geliştirilen Sönmez'in hazırlanmış olduğu sosyal bilgiler ders planlarından yararlanılmıştır. Planın ilk bölümü akıl yürütme yollarından oluşmaktadır. Dizgeli eğitimde, tümevarım, tümdengelim, analogi, diyalektik, hipotetik-dedüktif, bulanık mantık, aksiyometik, aklın başa dönmesi, retrödüktrif gibi değişik akıl yürütme yolları kullanılarak bilgi, beceri, duygu ve sezgiyi bulup anlaması, kullanması ve yeniden yaratması önemlidir ve öğrenme ortamı, bu akıl yürütme yolları kullanılacak şekilde biçimlendirilmelidir (Sönmez, 2004). Bu nedenle hazırlanan planda dizgeli eğitimde bulunması gereken bu akıl yürütme yollarının olmasına dikkat edilmiştir. Dizgeli eğitimin temellerinden biri de tam öğrenme modelidir. Sönmez (2004: 57) dizgeli eğitimde, Bloom tarafından ortaya atılan tam öğrenme modelindeki öğretim hizmetinin niteliği olarak ifade edilen ipucunun, pekiştirecin, öğrenci katılımının ve dönüt-düzeltilmenin öğrenme-öğretme sürecinde kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Hazırlanan ders planlarında da ipucu, pekiştireç, öğrenci katılımı ve dönüt düzeltilmenin olmasına dikkat edilmiştir.

Dizgeli eğitimin önemli unsurlarından biri Sevgi'dir. Dizgeli eğitim modelinin kurucusu olan Sönmez, öğrenme-öğretme sürecinde sevginin muhakkak işe koşulması gerektiğini savunur. Aynı zamanda dizgeli eğitim modelinde vurgulanan noktalardan bir diğeri de duyuşsal hedeflerin gerçekleştirilmesidir. Bu nedenle duyuşsal alandaki hedeflerin kazandırılmasında sevgi büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim ortamında sevginin oluşabilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan ders planına duygu ve düşüncelerin paylaşılması, hoşgörölü olabilme, kendini tanıyabilme gibi özelliklerin kazandırılması için tartışma, beyin fırtınası, işbirlikli öğrenme, altı şapka gibi yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Dizgeli eğitim uygulaması yapılmadan üç hafta önce öğrencilere başarı testi ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğretmenlere gerekli bilgiler verilmiştir. Deney grubundaki öğretmene dizgeli eğitim tanıtılmış olup neler yapması gerektiği hususunda bilgiler verilmiştir. Uygulama bittikten sonra başarı testi ve tutum ölçeği sontest olarak uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

1. Akademik Başarı Testinin Geliştirilmesi

Yıldırım (1999: 15) başarı testini, belli bir programa dayalı öğretimin sonunda öğrencilerin bilgi, kavram ve anlayış yönünden gösterdikleri akademik gelişimi belirleyebilmek amacıyla hazırlanan ve kullanılan testler şeklinde tanımlamıştır. Bu kapsamda; öncelikle “Gerçekleşen Düşler” ünitesi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın belirlediği kazanımlar alınmıştır. “Gerçekleşen Düşler” ünitesinde toplam 6 kazanım mevcuttur (MEB, 2005: 35). Çeşitli kaynak kitaplardan yararlanılarak başarı testinin maddeleri oluşturulmuştur.

Tablo 2: Test Maddeleri ile Ünite Kazanımlarına İlişkin Belirtke Tablosu

KAZANIMLAR	Sorular
1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.	1, 4, 7, 11, 13, 25
2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.	5, 14, 15, 17,18, 20, 22, 24
3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.	2, 10, 12, 16,
4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.	6, 8, 9,
5. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.	21
6. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.	3, 19, 23

Tablo 2’de ünite kazanımlarının başarı testi maddelerine göre dağılımlarını gösteren belirtke tablosu verilmiştir. Kazanımların karşısındaki sayılar başarı testindeki madde numaralarını göstermektedir. Tablo incelendiğinde, soruların ünite kazanımlarının hepsini içerdiği görülmektedir. Maddeler hazırlandıktan sonra Fırat Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı'nda (ABD) görevli iki öğretim üyesine, iki sınıf öğretmenine ve iki sosyal bilgiler öğretmenine gösterilip maddelerin kazanımları ölçüp ölçmediğini anlamak amacıyla görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda ise 4 madde testten çıkarılmış, kalan 30 madde ön uygulama için hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan çoktan seçmeli test (dörtlü) altıncı sınıf öğrencilerine (103 öğrenci) uygulanarak ve elde edilen veriler, istatistik paket programına girilerek madde analizlerine tabi tutulmuştur. Analizlerde maddelerin madde güçlük indeksine ve madde ayırt ediciliklerine bakılmıştır. Kan (2008) tarafından, madde ayırt edicilik gücü .40 ve üstü olan maddelerin çok iyi bir madde olduğu; .30 ile .39 arası olan maddelerin, düzeltme yapmadan da kullanılabilir madde olduğu; .20 ile .29 arası olan maddelerin, gözden geçirilmesi gereken madde olduğu; .19 ve altının ise çok zayıf maddeler olduğu belirtilmektedir. Madde ayırt edicilikleri .19’un altında olan 5 madde testten çıkartılmıştır. Akademik başarı testi maddelerinin madde ayırt edicilik güçlerinin .30 ve üstünde olduğu görülmüştür. Madde ayırt edicilik gücünün .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi ayırt ettiği söylenebilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Katsayıların .30’un üzerinde olması, tüm maddelerin testin ölçmek istediği özelliği ölçtüğü şeklinde yorumlanabilir. Bir başka deyişle testte yer alan bütün maddelerin ölçülen özelliğe sahip olanlarla olmayanları iyi düzeyde ayırdığı söylenebilir. Ayrıca maddelerin zorluk düzeyleri .39 ile .81 arasında değişen değerler aldığı görülmüştür. Bu ise soruların normal zorluk derecesine sahip olduğunu göstermektedir. Testin güvenilirliği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve .81 olarak bulunmuştur. Bu sonuç testin güvenilir olduğunu göstermektedir (Seçer, 2013: 179). Testin Kuder-Richardson (KR-20) güvenilirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Bu da testin üst düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2013: 556).

2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak, dizgeli eğitim modelinin sosyal bilgiler dersine yönelik öğrencilerin tutumlarına etki edip etmediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan literatür taraması sonucunda, Emir (2001) tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”nin araştırmanın amacı ve çalışma grubunun gelişim düzeylerine uygunluğu göz önünde bulundurularak kullanılması uygun görülmüştür. Emir (2001), Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeğinin geliştirilmesinde 122 beşinci sınıf öğrencisinden elde edilen verilerle geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmiştir. Beşli likert tipi olan ölçek, 28 maddeden oluşmaktadır. Faktör yükü .30’un üzerinde olan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak 15’i olumlu, 13’ü olumsuz olmak üzere toplam 28 maddelik beşli likert tipi bir ölçek oluşturulmuştur (Emir, 2001: 72). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puanda 140’tır. Ölçekteki maddeler; “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Gerekli izinler alındıktan sonra ölçeğin, araştırma kapsamında tekrar geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulan tutum ölçeğinin araştırmada kullanılması kararlaştırılmıştır. Araştırma kapsamında, ölçeğin güvenilirlik analizlerinin yapılabilmesi için deneysel işlem öncesinde 157 ilköğretim 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Elde edilen verilerde ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2013: 555).

Verilerin Analizi

Veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin analizinde istatistik paket programından yararlanılmıştır. Araştırmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Seçer (2013) tarafından kişi sayısının 30'un altı olan araştırmalarda normal dağılımın sağlanıp sağlanmadığını belirlemek için Shapiro-Wilks testinin sonucuna bakılması gerektiği belirtilmiştir. Bu araştırmada da Shapiro-Wilks testi incelenmiş ve normalliğin sağlandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmada parametrik testlerinden biri olan bağımlı ve bağımsız gruplar t testi ile betimsel istatistik kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma denencelerinin test edilmesiyle elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar bulunmaktadır. Deneceler tek tek analiz edilerek yorumlanmıştır.

Birinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

"Deney grubu ile kontrol grubunun öntest başarı puanları arasında anlamlı fark vardır." denencesinin test edilmesinde bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. T testi sonuçları tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Başarı Puanlarının Ortalamalarının Karşılaştırmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Deney Grubu	24	10,87	4,50			
Kontrol Grubu	24	9,70	3,07	23	-1,112	0,278

Yukarıdaki tablo incelendiğinde deney grubunun öntest başarı puanı ortalamasının 10.87, kontrol grubunun öntest başarı puanı ortalamasının 9.70 olduğu görülmektedir. Bu değerler birbirine oldukça yakın olmasına karşın anlamlı olup olmadığına bağımsız gruplar t testi ile bakılmış t değeri, -1,112, $p > 0.05$ olarak bulunmuştur. Bu ise deney ve kontrol grubu arasında başarı bakımından anlamlı farkın olmadığını ortaya koymuş, böylece denence reddedilmiştir. Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarının denkliği açısından beklenen olumlu bir bulgudur.

İkinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

"Deney grubu ile kontrol grubunun öntest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır." denencesinin test edilmesinde bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Çıkan sonuçlar tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Deney Grubu	24	85,83	8,85			
Kontrol Grubu	24	88,25	13,53	23	-1,051	0,304

Deney grubunun derse yönelik öntest tutum puan ortalamasının 85.83, kontrol grubunun derse yönelik öntest tutum ortalamasının 88.25 olduğu görülmektedir. Elde edilen t testi sonucuna göre ($t = -1,051$, $p > 0,05$) ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin derse karşı tutumlarının birbirine oldukça yakın olduğunu göstermektedir. Birinci ve ikinci deneceler, deney ve kontrol grubunun deneysel işlem öncesinde durumlarının ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Deney ve kontrol gruplarının hem başarı testi puan ortalamalarının hem de derse karşı tutum puan ortalamalarının arasında farklılığın olmaması, her iki grubun da birbirine denk olduğunu göstermektedir. Deneysel araştırmalarda önemli sorunlardan biri deneklerin seçimidir. Bu sorun öntest-sontest kontrol gruplu desene göre düzenlenmiş araştırmalarda çok daha önemlidir (Büyüköztürk, 2007: 22). Çünkü bağımlı değişkene ait deney ve kontrol gruplarının deney sonrasındaki farklılıkları, deney öncesindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Deney ve kontrol gruplarındaki farklılıkları en aza indirmek için deneklerin uygun yöntemlerle gruplara atanmış olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2007: 22). Bu araştırmada aynı desende düzenlenmiş olduğundan birinci ve ikinci denencenin reddedilmiş olması deneklerin denkleştirildiğini göstermektedir.

Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

"Deney grubunun öntest başarı puan ortalaması ile sontest başarı puan ortalaması arasında anlamlı fark vardır." denencesine ilişkin veriler test edilirken deney grubuna dizgeli eğitim modeline dayalı olarak hazırlanan öğrenme-öğretme sürecinden önce ve sonra başarı testi uygulanmış ve aralarındaki farkın anlamlı olup olmadığına bağımlı gruplar t testi ile bakılmıştır.

Tablo 5: Deney Grubunun Öntest-Sontest Başarı Testi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Ön Test	24	10,87	4,50			
Son Test	24	17,29	4,43	23	-5,611	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 5 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin deneysel işlemler uygulamadan önce başarı testinden aldıkları öntest toplam puan ortalamasının 10.87, deneysel işlem uygulandıktan sonra aldıkları sontest toplam puan ortalamasının 17.29 olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre ($t = -5,611$,

$p < 0,05$) deney grubunun öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre üçüncü denence kabul edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulgu, deney grubuna uygulanan dizgeli eğitime dayalı geliştirilen etkinliklere ilişkin deneysel işlemin deney grubu öğrencilerinin başarı düzeylerini arttırdığı şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen sonuç, dizgeli eğitimin akademik başarı üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

“Deney grubunun öntest tutum puan ortalamaları ile sontest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.” denencesine ilişkin veriler test edilirken deney grubuna dizgeli eğitim modeline dayalı olarak geliştirilen öğretimden önce ve sonra tutum ölçeği uygulanmış ve aralarındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır.

Tablo 6: Deney Grubunun Öntest-Sontest Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Ön Test	24	85,83	8,85			
Son Test	24	87,83	13,31	23	-0,514	0,612

Tablo 6’ dan de anlaşılacağı gibi deney grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesi sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları 85,83, deneysel işlem sonrası ise 87,83 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($t = -0,514$, $p > 0,05$). Bu bulgu, deney grubuna uygulanan dizgeli eğitime dayalı olarak geliştirilen etkinliklerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları anlamlı derecede arttırmadığı şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla dördüncü denence reddedilmiştir. Ancak deney grubunun sontest tutum puan ortalamalarına bakıldığında öntestten yüksek olduğu görülmektedir. Bu da öğrencilerin derse karşı tutumlarında belirli bir oranda artışın olduğunu göstermektedir.

Beşinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

“Kontrol grubunun öntest ve sontest başarı puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.” denencesine ilişkin verilerin analizinde bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır. Bu denencede, kontrol grubunda mevcut öğretim programının öğretim öncesinde ve sonrasında akademik başarı durumlarının karşılaştırılarak aralarında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek hedeflenmektedir. Kontrol grubuna mevcut öğretim programı uygulanmadan önce, deney grubuna da uygulanan başarı testi öntest olarak ve mevcut öğretim programının uygulanmasından sonra da sontest olarak uygulanmıştır.

Tablo 7: Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Başarı Testi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Grubu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Ön Test	24	9,70	3,07			
Son Test	24	11,70	4,01	23	-1,761	0,092

Tablo 7 incelendiğinde, kontrol grubunun öntest başarı puanı ortalamasının 9,70, başarı testi sontest puan ortalamasının ise 11,70 olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar arasında anlamlı farkın olup olmadığını belirlemek için bağımlı gruplar t testi kullanılmış ve anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır ($t = -1,761$, $p > 0,05$). Dolayısıyla beşinci denence reddedilmiştir. Ancak kontrol grubunun ortalamalarına bakıldığında son test lehine bir artışın olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programının öğrencilerin akademik başarılarını belli bir oranda arttırdığı söylenebilir.

Altıncı Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

“Kontrol grubunun öntest ve sontest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardır.” denencesine ilişkin veri analizinde bağımlı gruplar t testi kullanılmıştır. Altıncı denence, kontrol grubundaki öğrencilerin mevcut öğretim programının uygulanmasının öncesinde ve sonrasında meydana gelen derse yönelik tutumları arasındaki farkı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kontrol grubuna, deney grubuna da uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Ortaya çıkan bulgular tablo 8’ de özetlenmiştir.

Tablo 8: Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Ön Test	24	88,25	13,78			
Son Test	24	93,08	13,99	23	0,019	0,985

Kontrol grubunun derse yönelik tutumlarının öntest tutum ortalaması 88,25 iken derse yönelik tutumlarının sontest tutum ortalamasının 93,08 olduğu ortaya çıkmıştır. Ortalama puanlar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımlı gruplar t testi sonucunda anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır ($t = 0,019$, $p > 0,05$). Anlamlı bir fark olmadığı belirlense de ortalamalara bakıldığında kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programının derse yönelik tutumlarda belirli bir oranda artışa neden olduğu söylenebilir.

Yedinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

“Deney grubu ile kontrol grubunun sontest başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.” denencesine ilişkin verilerin analizlerinde bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Bu denencede, deney ve kontrol gruplarının sontest başarı puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amaçlanmaktadır.

Tablo 9: Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Başarı Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Deney Grubu	24	17,29	4,43			
Kontrol Grubu	24	11,70	4,01	23	4,072	0,000*

* p<0,05

Tablo 9 incelendiğinde dizgeli eğitim modelinin uygulandığı deney grubunun toplam başarı ortalamasının 17,29, mevcut öğretim programının uygulandığı kontrol grubunun toplam başarı ortalamasının 11,70 olduğu görülmektedir. Bu ortalamalara yapılan t testi sonucuna göre deney grubunun lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır (t=4.072, p< 0,05). Dolayısıyla yedinci denence kabul edilmiştir. Bu bulguya göre, deney grubunda uygulanan dizgeli eğitim modelinin, kontrol grubuna uygulanan mevcut öğretim programından daha etkili olduğu ve öğrencilerin akademik başarılarını daha çok geliştirdiği söylenebilir.

Sekizinci Denenceye İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

“Deney ve kontrol grubunun sontest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.” denencesine ilişkin verilerin analizlerinde bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Tutum Puanı Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik t Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Deney Grubu	24	87,83	13,31			
Kontrol Grubu	24	93,08	13,99	23	-1,699	0,103

Deney grubu öğrencilerinin deneysel işlem sonrası sontest tutum puanı ortalaması 87.83 iken kontrol grubu öğrencilerinin mevcut öğretim programının uygulanmasından sonra sontest tutum puanı ortalamasının 93.08 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi kullanılmış ve ortaya anlamlı farkın olmadığı çıkmıştır (t=-1,699, p> 0,05). Ancak grupların toplam tutum puan ortalamalarına bakıldığında, kontrol grubunun derse yönelik olumlu tutumlarının, deney grubunun derse yönelik olumlu tutumlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç, mevcut öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumlarının, dizgeli eğitim modelinin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumlarından daha fazla olumlu tutum geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın denencelerine ilişkin sonuç ve tartışmalar “Akademik Başarıya İlişkin Sonuç ve Tartışma” ve “Tutuma İlişkin Sonuç ve Tartışma” olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

1. Akademik Başarıya İlişkin Sonuç ve Tartışma

Deney ve kontrol grubuna uygulamalar başlamadan önce, sosyal bilgiler dersi “Gerçekleşen Düşler” ünitesi ile ilgili hazırlanmış başarı testi öntest olarak uygulanmış ve aralarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum, her iki grubun birbirine denk olduğunu göstermektedir. Deney grubuna dizgeli eğitime dayalı olarak uygulanan deneysel işlem öncesi ve sonrası başarı testi öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, dizgeli eğitimin akademik başarı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulguya paralel olarak Küçüköğlü (2007) tarafından öğretmenlik mesleğine giriş dersinde dizgeli öğretimin Alman Dili Eğitimi ana bilim dalı birinci sınıf öğrencilerinin erişim etkisine yönelik yapılan çalışmada da, dizgeli öğretimin öğrencilerin erişimlerinde önemli derecede etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Takkaç (2007) tarafından yapılan çalışmada da dizgeli eğitimin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim programı öncesi ve sonrası öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu sonuç, mevcut öğretim programının öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede pek etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Deney ve kontrol gruplarına uygulamalar gerçekleştirildikten sonra uygulanan son başarı testi sonuçları arasında deney grubunun lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu durum, dizgeli eğitimin mevcut öğretim programına göre öğrencilerin akademik başarılarını daha fazla etkilediğini ortaya koymaktadır. Öntaş (2010) tarafından sosyal bilgiler dersinde dizgeli eğitim ile yapılandırıcı yaklaşımın 6. sınıf öğrencilerinin erişimlerine etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada da, bu sonucu destekleyen bulgular ortaya çıkmıştır. Memişoğlu (2003) tarafından yapılan çalışmada, dizgeli eğitimin öğrencilerin üst düzey

düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çetin (2003), Koçak (2004) ve Paş (2004) tarafından yapılan araştırmalarda da, dizgeli eğitimin uygulandığı deney grubunun lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

2. Tutuma İlişkin Sonuç ve Tartışma

Deney ve kontrol grubuna uygulamalara başlanmadan önce sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Emir (2001) tarafından geliştirilen tutum ölçeği öntest olarak uygulanmış ve iki grubun ortalaması arasında anlamlı farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, uygulama öncesi grupların denkleğini destekler niteliktedir. Deney grubunun derse yönelik tutum ölçeğinin öntest-sontest sonuçlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır; ancak ortalamalara bakıldığında, sontest puan ortalamasında öntest puan ortalamasına göre bir artışın olduğu görülmektedir. Bu durumda, dizgeli eğitimin öğrenci tutumlarını belirli bir oranda olumlu bir şekilde etkilediği söylenebilir. Otacıoğlu (2005) tarafından piyano eğitimi dersinde dizgeli eğitimin Müzik Öğretmenliği ana bilim dalı birinci sınıf öğrencilerinin tutumları üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada, dizgeli eğitimin uygulandığı deney grubunun tutum puan ortalamalarında artışın olduğu tespit edilmiştir. Koçak (2004) tarafından yapılan araştırmada da, dizgeli eğitimin uygulandığı deney grubunun tutum puan ortalamasında artışın olduğu sonucu elde edilmiştir. Kontrol grubunun derse yönelik tutum ölçeği öntest-sontest sonuçlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Deney grubunda olduğu gibi kontrol grubunun sontest puan ortalamasında da bir artışın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, mevcut öğretim programının öğrencilerin derse yönelik tutumlarını belirli bir oranda olumlu bir şekilde etkilediği söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarına uygulama gerçekleştirildikten sonra uygulanan derse yönelik tutum ölçeği sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak her iki grubun tutum puan ortalamasında belirli bir oranda artışın olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Dizgeli eğitim etkinliklerine eğitim-öğretimin her kademesinde yer verilmelidir.
2. Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri dizgeli eğitimle ilgili hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
3. Birleştirilmiş sınıflarda teknoloji ve görsel materyallerin eksik olması büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da dizgeli eğitimin uygulanması sırasında sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü gerekli araç-gereçleri temin etmelidir.
4. Birleştirilmiş sınıflarda dizgeli eğitim ile ilgili diğer derslerde ve her sınıf düzeyinde araştırmalar yapılmalıdır.
5. Bu araştırma kapsamındaki birleştirilmiş sınıfta dizgeli eğitim uygulaması içinde tartışma, beyin fırtınası, drama, altı şapka gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilemiştir. Dolayısıyla birleştirilmiş sınıflarda yeri geldikçe öğrencilerin etkin katılımını sağlayacak bu tür üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması oldukça faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABAY, Seda. (2006). *Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Öğretmenlerin Öğretme-Öğrenme Sürecinde Karşılaştığı Sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- AIKMAN, Sheila ve PRIDMORE, Pat. (2001). Multigrade Schooling in 'Remote' Areas of Vietnam. *International Journal of Educational Development*, 21, 521-536.
- AKBAŞLI, Sait ve PILTEN, Önder. (1999). *İlköğretim Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Konya: Mikro Yayınları.
- AKPINAR, Burhan, GÖZLER, Alpaslan ve TURAN, Mehmet. (2006). *Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Müfredatına İlişkin Görüş ve Önerileri*. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- AKSOY, Naciye. (2008). Multigrades Schooling in Turkey: An Overview. *International Journal of Educational Development*, 28, 218-228.
- ARSLAN, Mehmet. (2007). Eğitimde Yapılandırıcı Yaklaşımlar. *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (1), 41-61.
- BAYAR, Saadet A. (2009). *Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf Öğrencilerinin Birleştirilmiş Sınıflar Hakkındaki Görüşleri: Gazi Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2007). *DeneySEL Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, ÇAKMAK, Ebru, AKGÜN, Özcan, KARADENİZ, Şirin ve DEMIREL, Funda. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ÇETİN, Kubilay. (2003). *İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Atatürk'ün Hayatı Ünitesinin Öğretiminde Dizgeli (Programlandırılmış) Öğretime Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- DURMUŞ, Soner. (2007). *Oluşturmacılık: Teori Perspektifler ve Uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- DURŞUN, Fevzi. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimleri Araştırması Dergisi*, 2, 33-57.
- EKİZ, Durmuş. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- EMİR, Serap. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişime ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ERDEM, Eda ve DEMIREL, Özcan. (2002). Program Geliştirmede Yapılandırıcı Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-87.

- ERDEM, Ali R., KAMACI, Selda. ve AYDEMİR, Tamer. (2005). Birleştirilmiş Sınıfları Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Denizli Örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 1(1-2), 3-13.
- ERDEM, Ali R. (2015). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- GELEBEK, Mehmet S. (2011). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırıcılık Temelli Yeni İlköğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Kilis İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet N., CÜRO, Elif ve KILINÇ, Hasan H. (2011). Birleştirilmiş Sınıflarda Etkinliklerin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (2), 1821-1835.
- GÖZLER, Alpaslan. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programına Yönelik Görüşleri*. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4 (3), 815-832.
- GÖZLER, Alpaslan. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Yönetim Problemleri ve Çözüm Önerileri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- GÜR, Şeyma. (2010). *Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Programına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- KAN, Ayşe Ü. (2006). *Yeni İlköğretim Programında Öngörülen Temel Becerileri Kazanmada Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler ve Türkçe Derslerinin Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- KAN, Adnan. (2008). Ölçme Aracı Geliştirme, Satılmış Tekindal (Ed.) *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KAZU, Hilal, PULLU, Serkan ve DEMIRALP, Demet. (2008). *Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri ve Uygulamaları*. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Çanakkale: On Sekiz Mart Üniversitesi.
- KAZU, Hilal ve ASLAN, Serkan. (2012). Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Nitel Bir Araştırma). *Turkish Studies*, 7 (2), 693-706.
- KILIÇ, Durmuş ve ABAY, Seda. (2009). Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Öğretmenlerin Öğrenme-Öğretme Sürecinde Karşılaştığı Problemlere İlişkin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 623-654.
- KOÇAK, Mehmet. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersinde Programlandırılmış (Dizgeli) Öğretimin Erişkiye, Kalıcılığa ve Derse Karşı Tutuma Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- KÖKSAL, Kemal. (2009). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KÜÇÜKOĞLU, Adnan. (2007). *Dizgeli Öğretimin Öğrenci Erişimine Etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- LITTLE, Angela W. (2001). Multigrade Teaching: Towards an International Research and Policy Agenda. *International Journal of Educational Development*, 21, 481-497.
- MCEWAN, Patrick J. (1998). The Effectiveness of Multigrade Schools in Colombia. *International Journal of Educational Development*, 18, 435-452.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi (4. Ve 5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEMİŞOĞLU, Hatice. (2003). *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminin Programlandırılmış Öğretime Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- OTACIOĞLU, Sena G. (2005). *Müzik Öğretmenliği Piyano Dersi İçin Bir Model Denemesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ÖNTAŞ, Turgut. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım ile Dizgeli Eğitimin Öğrenci Erişimine Etkisi Arasındaki Fark*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ÖZDAMAR, Kazım. (2013) *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi (Cilt 1)*. Ankara: Nisan Kitapevi.
- PAŞ, Ali K. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesinin Öğretiminin Programlandırılmış Öğretime Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- SEÇER, İsmail. (2013). *SPSS ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SINMAZ, Ayşegül (2009). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programının Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Düzce İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- SÖNMEZ, Veysel. (2004). *Dizgeli Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, Ali E. (2003). Birleştirilmiş Sınıflar Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166-175.
- UYGUR, Mutlu ve YELKEN, Tuğba. (2010). Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Uygulanan Fen ve Teknoloji Dersine (Yeni Fen Programına) Yönelik Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (38), 1-18.
- TAKKAÇ, Aynur. (2007). *Dizgeli Eğitimin Sosyal Bilgiler Dersinde 5. Sınıf Öğrencilerinin Erişilerine Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- YILDIRIM, Cemal. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- YILDIZ, Şevket. (2009). *2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: (Nitel Bir Araştırma)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.